

LAUDATIO

R.C. VAN CAENEGEM

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris,
Waarde medeleden van het Jubilerend Genootschap,
Dames en heren.

Toen ik de brief van het Bestuur van 7 maart 1988 ontving, met de uitnodiging hier vandaag de *laudatio* uit te spreken van het "Genootschap voor Geschiedenis, gesticht onder de benaming Société d'Emulation te Brugge", voelde ik me vereerd maar was ook enigszins verwonderd dat men uitgerekend op een Gentenaar een beroep deed om de lof te zingen van dit zeer Brugse genootschap. Een kort onderzoek van de brief van de heren Janssens de Bisthoven en Valcke, uitgevoerd volgens de regels van de interne en externe echtheidskritiek, stelde de authenticiteit van genoemde *litterae clausae* buiten twijfel. Waarom dan een Gentse spreker? Toen trof het me dat het een goede Brugse traditie was bij belangrijke gebeurtenissen een beroep te doen op de Gentenaars - zoals het een Gentse traditie was daaraan gevolg te geven. Het beroemdste voorbeeld is de zegepraal van Groeninge, waar de Bruggelingen Jan Borluut en zijn Gents detachement verwelkomden om in de pret van die grote dag te delen (de Bruggelingen hadden die klus ongetwijfeld alleen kunnen klaren). De geschiedenis schijnt overigens te leren dat de Gentenaars overwinningen behaalden als ze samenwerkten met de Bruggelingen, want wanneer ze alleen ten strijde trokken - als in Westrozebeke en Gavere of in hun conflicten met Keizer Karel en Filips II - brachten ze het er niet zo schitterend van af.

Mijn zeer plausible hypothese liet evenwel nog de vraag onbeantwoord waarom, onder de vele Gentse historici, uitgerekend aan mij was gedacht. Ik had nl. weinig gepubliceerd over de Brugse geschiedenis en wist niet te veel af van de historiek en de intense werking van de "Emulatie". Een ogenblik meende ik dat het wellicht juist daarom was. Ik was daarbij indachtig dat, zoals we in het *Nationaal Biografisch Woordenboek* kunnen lezen, kanunnik Charles Louis Carton indertijd tot voorzitter van ons genootschap werd verkozen "hoewel hij op het gebied van de geschiedschrijving niet

de minste ervaring had". In datzelfde *Woordenboek* kan men echter ook lezen dat de kanunnik een methode had ontwikkeld voor het onderwijs van doven en blinden. Wellicht had het bestuur in 1839 bij het verzamelen van de nodige financiën enkele keren aan dovemansdeuren geklopt en waren de ogen van een aantal leidende figuren niet erg spontaan opengegaan voor het nieuwe historische licht dat over Vlaanderen zou schijnen, wat meteen kon uitleggen waarom ze kan. Carton tot hun voorzitter hebben gemaakt. Doch deze overweging hielp mij niet echt vooruit en ik bleef mij afvragen waarom ik werd uitverkozen, zoals een puritein in de dagen van Cromwell erover piekerde waarom hij was gepredestineerd tot de rang van "saint". En dan is mij een klein voorval te binnen geschoten dat de hele zaak ophelderde. Ik heb nl. in 1987 mijn jaarlijkse bijdrage voor de Emulatie twee keer betaald (waarop de secretaris mij zeer vriendelijk heeft geattendeerd). Nu ben ik zelf zo een dertig jaar lang schatbewaarder geweest van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent en heb enkele keren rappels moeten sturen naar leden die niét betaald hadden, maar nooit heb ik een brief moeten schrijven aan een lid dat twee maal betaald had. Ik vermoed dus dat het Bestuur mijn gebaar - een gevolg van verstrooidheid - voor significant heeft gehouden (en misschien toch niet ten onrechte, want men weet nooit wat er mij onbewust heeft bewogen) en mijn meer dan bijzondere trouw heeft willen belonen.

Ons Genootschap wijdt zich aan de studie van het oude graafschap Vlaanderen (in de eerste jaren, 1839-1842, was nog sprake van "l'histoire et les antiquités de la Flandre Occidentale", vanaf 1843 is het "la Flandre"). Het doet dit nu al honderdvijftig jaar, maar heeft helemaal niet het gevoel alles te hebben onderzocht en alles te hebben gezegd. Hoe zou het ook kunnen met deze "*terra super omnes beata*"? Kent u één regio van ons dierbaar Europa die zo boordevol was en is met talentvolle mensen, zo oeverloos rijk aan artistieke creatie, politiek leiderschap en wetenschappelijke nieuwsgierigheid? Kent u één regio die het toneel is geweest van zo veel dramatische gebeurtenissen, zo grote voorspoed en zo diepe ellende, zulke hoogtepunten van democratie en dieptepunten van onderdrukking? Soms realizeren we ons onvoldoende wat voor onvoorstelbare gebeurtenissen zich hier hebben afgespeeld. De strijd van het voetvolk van 1302 tegen het machtigste ruitersleger van de tijd was eigenlijk hopeloos: het is alsof Dubcek in 1968 aan het hoofd van het Praagse volk de strijd zou hebben aangeboden tegen de pantserwagens van het Rode Leger en ze zou hebben verdreven. Vlaanderen is een onuitputtelijk onderwerp en Brugge is één van zijn mooiste parels - niet in het minst dank zij de stadsrenovatie, waarvoor bestuur en bevolking de pioniers zijn geweest in ons land.

Dit Vlaanderen en dit Brugge behoren thans de wereld toe, ze zijn niet meer van ons alleen. Ik kan me voorstellen dat de Bruggelingen wel eens mopperen als ze zich door de toevloed van toeristen in hun eigen stad niet meer kunnen verplaatsen, maar dat is de prijs die zij betalen voor de mondiale betekenis van hun stad. Vlaanderen heeft een zo specifiek karakter en heeft aan de wereld zo veel geschonken, dat het deel uitmaakt van het cultuurpatrimonium van de mensheid. Zijn diachronische studie, de enige die toelaat zijn wezen en roeping te doorgronden en te duiden, is dan ook onze plicht, niet alleen als Vlamingen - voor wie het motto "sanctus dat amor patriae animum" geldt - maar als wereldburgers: wie is beter geplaatst dan wijzelf om ons eigen erdeel te bestuderen en aan de wereld bekend te maken - wat niet uitsluit dat we de grootste sympathie hebben voor de geleerden uit andere landen en continenten die onze geschiedenis met belangstelling en deskundigheid hebben beschreven en dat nog doen.

Als het onze plicht is dit verleden te bestuderen, dan moeten we dat ook op een degelijke, kritische, wetenschappelijke manier doen, zonder romantische vervorming en zonder blinde vlekken. Dit impliceert dat de beste informatiebronnen worden opgespoord en uitgegeven, m.a.w. dat aan lokaal detailonderzoek wordt gedaan, wat de Emulatie van in het begin begrepen heeft en nooit uit het oog verloren. Men noemt dit soort onderzoek wel eens "nederig". Dit is een ongepaste term, want dit exacte, tijdrovende basiswerk is de grondslag van al het andere. Zoals een deugdelijke wereldatlas gebaseerd is op ontelbare preciese lokale opnamen en studies, zo moet ook een deugdelijke wereldgeschiedenis gesteund zijn op exact vastgestelde en juist toegelichte feiten. Interpretaties komen en gaan, maar goede bronnenuitgaven en -studies en degelijke producten van de "hulpwetenschappen van de geschiedenis", waarin de Emulatie - zonder de interpretatie van brede historische themata ooit te verwaarlozen - heeft uitgeblonken, zijn blijvende waarden, vaste ankers voor het scheepje der geschiedschrijving, dat soms heen en weer wordt geslingerd door modieuze stormwinden.

Er is op de dag van vandaag geen mens die een boek over Vlaanderen's geschiedenis opslaat zonder dank verschuldigd te zijn aan ons Genootschap, want het heeft mede de grondslagen gelegd van de moderne historiografie. Het past dus dat we hulde brengen aan de moedige durvers van 1839, die ons Genootschap hebben gesticht in een Vlaanderen dat slechte jaren beleefde: wij, die op de drempel staan van de derde eeuw van het Genootschap en voorspoedige jaren beleven, moeten met des te meer ijver hun grote

taak voortzetten. Het Genootschap is hiertoe vastbesloten en het is niet ongepast even te speculeren hoe de Emulatie er in 2039 zal uitzien. Ik vermoed dat het springlevend en even actief zal zijn als vandaag. Wel zal het bepaalde verschuivingen hebben ondergaan: wellicht zullen de leden over vijftig jaar een huiscomputer hebben die aangesloten is op de zetel van het Genootschap en de kans is groot dat er dan ook een flink vrouwelijk element in het Bestuur zal zetelen.

Dames en Heren,

Mijn *laudatio* is niet plechtig en academisch geworden, omdat ze recht uit het hart kwam. Mijn woorden zijn inderdaad niet alleen geïnspireerd door intellectuele bewondering voor wat hier is gepresteerd, maar ook door een warm gevoel van persoonlijke sympathie. "Brugge die Scone" inderdaad! Als kleine jongen heb ik hier op de Markt onder de zomerse sterrenhemel het Heilig-Bloedspel gevolgd; later heb ik de muziek van het Festival beluisterd in St.-Jacobs, St.-Gillis, St.-Anna en St.-Walburga. En hoe zou ik ooit de intieme viering van enkele rechtshistorici in de *Civière d'Or* vergeten, waaraan o.m. twee van de vele nobele telgen deelnamen waarop Brugge trots mag zijn: wijlen Prof. Strubbe, bestuurslid van ons Genootschap en wijlen Prof. Ganshof, die ooit te Berlijn heeft geprotesteerd omdat men hem in het Voorwoord van een band van de *Monumenta Germaniae Historica* als "Ganshof Bruxellensis" had bedankt i.p.v. "Brugensis": hij woonde wel in Brussel, maar hij was een Bruggeling!

Dames en Heren,

Tot slot van deze korte maar diepgevoelde *laudatio* past maar één woord, de oproep tot het Bestuur, de leden en alle medewerkers en sympathisanten van het Jubilerende Genootschap: doe zo voort - ad multos annos!